

GATE

r c h a e o l o g y

Programma van Maatregelen

Bureauonderzoek 2020L120
Landschappelijk bodemonderzoek 2020L121

Lokeren
Vijgenstraat

Sander Van De Velde

Ghent Archaeological Team bv
Venecolaan 52m
9880 Aalter

Project:
2020L120-121_Lokeren_Vijgenstraat[BO-LB]

Uitvoerder:
GHENT ARCHAEOLOGICAL TEAM bv [GATE]
Sander Van De Velde

© 2021 - GHENT ARCHAEOLOGICAL TEAM bv
Niets uit deze uitgave mag vermenigvuldigd of
aangepast worden, opgeslagen in een
geautomatiseerd gegevensbestand en/of
openbaar gemaakt worden onder enige vorm of
wijze ook, elektronisch, mechanisch, door
fotokopie, zonder toestemming van Ghent
Archaeological Team bv.

Inhoudstafel

Inhoudstafel	i
Inleiding	1
PROGRAMMA VAN MAATREGELEN	
1. Gemotiveerd advies voorwaardelijke maatregelen	1
1.1 Volledigheid gevoerde onderzoek.....	1
1.2 Aan- of afwezigheid en waardering archeologische site	1
1.3 Impact- en maatregelbepaling	2
1.4 Concretisering maatregelen	3
1.5 Synthese	3
Bibliografie	ii
Bijlage	ii

Inleiding

De initiatiefnemer beoogt de verkaveling en navenante ontwikkeling van wooneenheden langs de Vijgenstraat in Lokeren, prov. Oost-Vlaanderen. De als plangebied gemarkeerde oppervlakte overschrijdt drempelwaarden opgenomen in het Onroerendergoeddecreet [opp. > 22 000 m²]. Het projectgebied bevindt zich niet in een vastgestelde, erkende archeologische zone, noch in een landschappelijke zone waar geen archeologie meer te verwachten valt. Hierdoor moet een archeologienota worden opgesteld. GATE werd aangesteld om deze archeologienota door middel van een bureaustudie en aansluitend landschappelijk bodemonderzoek op te maken met advies naar eventueel uitgesteld vooronderzoek, werfbegeleiding of vrijgave.

Alle in het Verslag van Resultaten [VvR] gepresenteerde resultaten zijn duplicaten uit eerder gevoerd en goedgekeurd onderzoek. Genoemd onderzoek viel onder een niet meer in voegen zijnde regelgeving en wordt op deze manier als archeologienota opnieuw aangedragen. De uitgevoerde archeologische prospectie voldoet aan de toenmalige bijzondere voorwaarden uitgeschreven door het Agentschap Onroerend Erfgoed. **Het Agentschap onderschreef in zijn eerste incarnatie al alle gemaakte archeologische observaties en het daaruit voortvloeiend advies tot integrale vrijgave van het terrein.**

PROGRAMMA VAN MAATREGELEN

1. Gemotiveerd advies voorwaardelijke maatregelen

Het Programma van Maatregelen [PvM] is het finale *resumé* van een gefaseerd onderzoekprocedé. Hieruit moet blijken dat elke gemaakte stap, beslissing of advies de kwaliteit en volledigheid van de resultaten garandeert, zónder onnodige stappen genomen te hebben en toch mét optimale toekomstmogelijkheden van verzamelde data.

1.1 Volledigheid gevoerde onderzoek

De voorgelegde archeologienota betreft de neerslag van een archeologisch vooronderzoek uitsluitend op basis van bureauonderzoek [BO] en daaraan gekoppeld landschappelijk bodemonderzoek [LB]. Elk ander vooronderzoek op het terrein met of zonder ingreep in de bodem was vooralsnog niet mogelijk/wenselijk. De archeologienota op basis van het BO en LB wordt beschouwd als volledig.

De bestaande archeologische en historische bronnen leveren voldoende informatie om aan te tonen dat het potentieel tot kennisvermeerdering laag moet worden ingeschat. Bijkomend vooronderzoek met of zonder ingreep op de bodem is niet aangewezen, hoewel verzamelde data *strictu sensu* niet toelaten om de afwezigheid van een archeologische site uit te sluiten.

1.2 Aan- of afwezigheid en waardering archeologische site

Resultaten uit het reeds gevoerde onderzoek zijn vooralsnog ontdaan van indicaties voor de aan- of afwezigheid van een archeologische site binnen het projectgebied.

De assessment gebaseerd op een combinatie van landschappelijke, archeologische en historisch-cartografische data maakt de trefkans van een archeologische site bijzonder klein; niettegenstaande dat onderzoek in vergelijkbare landschappelijke context in de directe omgeving aantoont dat een niveau in de ondergrond aanwezig is waarop archeologische aanwijzingen detecteer- en registreerbaar zijn.

De beperkte oppervlakte van het tot op heden onverstoorde deel van het plangebied maakt dat de kleine trefkans op archeologische aanwijzingen in elke omstandigheid

weinig tot geen nieuw [ruimtelijk] inzicht teweeg zal brengen. Daarenboven is op dit deel van het terrein géén significante bodemingreep voorzien [*infra*].

Landschapshistoriek schetst verder een beeld van ingrijpend antropogeen handelen vanaf de helft van de 19^{de} eeuw; i.e. fabrieksgebouwen gerelateerd aan de Lokerse hoedenindustrie verontreinigden de bodem in grote mate. Een saneringsactie is sinds 2018 aan de gang, met desastreuze gevolgen voor het bodemarchief.

1.3 Impact- en maatregelbepaling

De initiatiefnemer voorziet de inplanting van een nieuwe verkaveling met 61 loten voor eensgezinswoningen en 3 loten voor meergezinswoningen, i.e. appartementen, aan de Vijgenstraat te Lokeren [Figuur 1]. Het projectgebied is ca. 2,2 ha groot en is gelegen langs de rivier de Durme.

Perceel 824 blijft grotendeels gespaard van werken [uitgezonderd de aanleg van de weg op de grens met perceel 796P]. De geplande werkzaamheden situeren zich in hoofdzaak op perceel 796P.

In het noorden wordt de aanleg van een wadi [ca. 900m²] en groenzone [ca. 1500m²] gepland. De wadi wordt aangelegd tot op een diepte van 4,6 m TAW, de afgraving blijft dus beperkt tot maximaal 1 m onder het maaiveld. De impact van de groenaanleg op de bodem is niet significant.

Overige perceeldelen zijn geselecteerd voor de bouw van 61 woningen en meergezinswoningen met 35 wooneenheden. Lateraal bestrijken alle individuele wooneenheden een oppervlakte van ca. 4600 m². Hierbinnen tekenen we een verstoringdiepte op van ca. 1,5 m onder het maaiveld. De appartementsgebouwen beslaan samen ca. 2500 m². Ze worden alle 3 voorzien van een ondergrondse parkeergarage waardoor een verstoringdiepte van minstens 3 m verondersteld wordt.

De wegenis bestaat uit asfaltweg op een grindfundering, alsook uit tal van grindgefundeerde autostaanplaatsen. Lateraal spreken we over een totale opp. Van 3500 m². Onder de wegenis worden ook de nodige nutsvoorzieningen aangelegd. Een minimale roeringsdiepte van 0,4 m en maximale diepte van 1,5 onder het maaiveld wordt overal voorzien.



Figuur 2: Potentieel goede bewaring archeologica t.a.v. geplande werkzaamheden

De geplande werken hebben een grote impact op de aanwezige ondergrond. We nuanceren de stelling in het licht van de geattesteerde verontreiniging die in de bodem geslopen is door ruim een eeuw van industriële activiteit.

De recente saneringswerken na de sloop van oude fabrieksinfrastructuur hebben verregaande gevolgen op de trefkans van goed bewaarde archeologische aanwijzingen. Dit is onderschreven a.d.h.v. de resultaten uit het uitgevoerde landschappelijke bodemonderzoek [Figuur 2]. De enige zone met een goede bodembewaring, en dus een aanzienlijke kans op het detecteren en registreren van aanwezige archeologica, is de noordwestelijke hoek van het projectgebied. Hierop zijn evenwel géén significante bodemingrepen voorzien door de initiatiefnemer.

1.4 Concretisering maatregelen

GATE adviseert een volledige vrijgave van alle betrokken terreinen voor de aanvang van alle binnen deze verkaveling geplande en gefaseerde werkzaamheden.

1.5 Synthese

Uitsluitend op basis van de bureaustudie staat niets de trefkans op bewaarde archeologische grondsporen in de weg. De mogelijkheid bestaat zelfs op het treffen van prehistorische artefactvindplaatsen, indien een door rivieralluvium afgedekt bodemniveau aanwezig is binnen het plangebied.

Binnen het projectgebied wordt een verkaveling met wegenis gerealiseerd. Aangezien het om een verkaveling gaat, dient het volledige terrein te worden beschouwd als een zone waar het bodemarchief wordt bedreigd.

Centraal op het projectgebied werd aanzienlijke bodemvervuiling vastgesteld, waarvoor reeds een saneringsprocedure is opgestart. In deze zone werd de bodem 70-90 cm diep afgegraven. Op de gegeven diepte is nog steeds verontreinigd sediment aangetroffen. Verdere afgravingen tot max. 5 m onder het maaiveld zijn nog mogelijk.

Het landschappelijk bodemonderzoek stelt ons in staat een scherper beeld te stellen van de actuele staat van de ondergrond en de kans op het daarin aantreffen van archeologische aanwijzingen. Afgetoetst tegen de geplande bodemingrepen delen we het plangebied op in vijf secties:

Zone A [3297 m²] omvat het weiland op perceel 824 in het noorden van het studiegebied. Het landschappelijk bodemonderzoek toonde er de aanwezigheid van een paleosol op gemiddeld 3,21 m [2,92 - 3,80 m] diepte. Deze paleosol ontwikkelde zich in het Tardiglaciaal en heeft een hoog potentieel voor het aantreffen van lithische artefactenclusters. De geplande werkzaamheden blijven evenwel beperkt tot de aanleg van een weg in het zuiden van deze sector. De ingreep blijft ook beperkt in oppervlakte en raakt niet aan dit archeologisch niveau. In het kader van de huidige verkaveling is geen verder archeologisch onderzoek noodzakelijk naar lithische artefactenclusters binnen deze sector. Indien in de toekomst wel ingrepen tot op grote diepte zouden plaats vinden zal dit wel nodig zijn.

Zone B [1419 m²] en C [705 m²] ondergingen impact van de recente antropogene activiteiten; De bodem is er nog slechts matig bewaard met de aanwezigheid van een partieel bewaarde Bw-horizont bij LB6. Beide zones hebben een matig archeologisch potentieel. Ze zullen bij de geplande werkzaamheden worden ingericht als groenzone met een wadi van 800 m². De impact van de groenzone op het archeologisch archief is zeer beperkt [aanleg gras en aanplanten van enkele bomen en struiken]. De geplande wadi zal het archeologisch niveau wel verstoren maar valt slechts voor ca. 400m² binnen deze zones. De rest van de wadi valt in een zone met zeer laag potentieel [*Infra* - Zone E]. Gezien de geringe oppervlakte die zal verstoord worden in combinatie met de slechts matige bodembewaring en de beperkte impact van de werken is het kosten-baten niet opportuun hier verder archeologisch onderzoek uit te voeren en wordt vrijgave van beide zones geadviseerd.

Zone D [1787 m²] situeert zich ter hoogte van een afgebroken gebouw. De top van het oorspronkelijke loopvlak is reeds grotendeels afgegraven en het landschappelijk bodemonderzoek wees op een lage bodembewaring. Men schat in dat minstens 0,5-0,9 m van het oorspronkelijke loopvlak is verdwenen. Deze sector heeft bijgevolg een laag archeologisch potentieel. Ten aanzien van lithische artefactenclusters heeft de zone geen potentieel meer. Voor sporenvindplaatsen kunnen, indien nog aanwezig enkel zeer fragmentaire resten van een site verwacht worden. Er dient binnen de huidige verkavelingswerken geen verder archeologisch onderzoek te gebeuren.

Zone E [16732 m²] omvat het grootste gedeelte van het studiegebied. Bij aanvang van het veldwerk werd vastgesteld dat de integrale zone zeer zwaar verstoord werd door recente antropogene ontbossings-, afbraak- en saneringswerken. Het landschappelijk bodemonderzoek wijst op een verstoring van het oorspronkelijke bodemniveau van minstens 0,7 m tot meer dan 1 m. Ook op grotere diepte werden geen oude bodemniveaus aangetroffen waardoor het archeologisch potentieel over de volledige sector zeer laag is. Geen verdere maatregelen ten aanzien van archeologie zijn hier nodig.

We concluderen dat het leeuwendeel van het studiegebied zwaar verstoord is en een zeer laag archeologische trefkans bezit. De enige archeologisch waardevolle sectie

bevindt zich op een locatie waarop geen significante bodemingreep wordt voorzien.
Een integrale vrijgave van het terrein is aan de orde.

Bibliografie

Literatuur:

-

Bijlage

Figurenlijst:

Figuur 1: Projectie vereenvoudigd verkavelingsplan op uitsnede actueel kadaster met aanduiding relevante ingreepzones	3
Figuur 2: Potentieel goede bewaring archeologica t.a.v. geplande werkzaamheden	3